

իշխանութիւն այլ եւ այլ կերպիւ պարտին ունել յայլ եւ յայլ տեղիս. այս է յիւրումն վիճակի ոմն տեսչարար, եւ ոմն նմանօրէն: Տես եւ իկանոնս առաքելոցն իձեռն Կղեմայ, գլուխս ԼԳ, եւ յայլ տեղիս:

ԻԵ.

Եւ վասն այսորիկ՝ եւ Սրբոյ եւ մեծի Արքունոյն Էջմիածնի ծայրագոյն նուիրակ եւ Տեառն Սիմէոն երանելի եւ սուրբ Հայրապետի ձեռնաստան աշակերտ, Սանահնեցի Յովսէփ նուաստ Արքեպիսկոպոս Հայոց՝ իմերայ Մայրաքաղաքացն Սանկր Պետրապօլիս, Մոսկովոս, Հաշտարխանոս, Նոր Նախիջեւանոս, Ղզլարոս, եւ Մօզդոկոս, եւ այլ բեմից նոցա, կարգեցի զսակաւ կանոնս գլխոց յիմում վիճակի, վասն բազում այլանդակ զործոց եւ արարմանց եկամուտ ժողովքաւարաց. զորոց զործոց զգլխաւորսն ինարկաւորացն եղաք իգլուխս կանոնացս, եւ արգելաք, մի եւս այնոքիւք վարիլ, զորս ամենայն գլուխս վճռահատութեամբ եզերեցաք ոչ լինել. զի այնոքիկ յամենայն վիճակի Եպիսկոպոսին են զործք եւ առնելիք, եւ ոչ նոցա: Եւ նոքա մի համարեսցին զմեզ զոյ անզգամս՝ որպէս բէ զործ օրինաւոր ժողովոց անձամբ ինչ զործեալ իցեմք, զի ըստ կանոնաց Սրբոց Հարցն՝ իւրաքանչիւր Մայրաքաղաքի Եպիսկոպոս ունի իշխանութիւն տալ կանոնս յիւրում վիճակի եղեալ քաղաքացըն եւ զիւղօրէից. որպէս է եւ այս եղեալ մեր վիճակի. ըստ հոգեւոր պարտաւորութեան մերոյ՝ որ ըստ Բարձրագոնեղ կամեցողութեան եւ ողորմութեան Մեծ Կայսերոհայն եկատարին երկրորդին, ունելոց եմք հոգեւոր դատարան իյերեւելի քաղաքսն հայաշատ ի Հաշտարխան, եւ Նոր Նախիջեւան: Ուրեմն հարկ իսկ էր մեզ՝ ինմին եղեալ հոգեւոր դատաւորացն յայտ առնել զկանոնս եւ զգնացս իւրաքանչիւրոց. որ իբրեւ զճրագ իձեռնին ունելով՝ լուսաւոր վարդապետութեամբ եւ ողջամիտ դատողութեամբ կարասցեն սանձել զամենի աւելորդապաշտութիւն օրինազանց

եկամուտ քարոզչացն սուրբ Եկեղեցւոյ. որք զմի եւ զնոյն արանց, եւ բարեկարգել զեկեղեցին եւ զժողովուրդն. յորում ոչ լինիցի արատ եւ աղտեղութիւն ինչ, ըստ բանի սրբազան Առաքելոյն Պողոսի:

ԻԶ.

Եւ եւս, եւ զօրութեամբ հնգից կոնդակացն տուեցելոց մեզ իվնհագոնութենէն բարձր հրամանի ինքնիշխան մեծի Կարողիկոսին եւ ծայրագոյն Պատրիարքի ամենայն Հայոց, եւ իմ իսկ հոգեւոր ծնողի Տեառն Տեառն Սիմէոն Իֆրիստոս հանգուցեալ Սուրբ եւ Երջանիկ Հայրապետին Սրբոյ եւ մեծի Լուսանկար Արքունոյն Էջմիածնի, որ իբոյր զրուած հնգից կոնդակացն համառօտաբար խօսի զայնցանէ, զորս մեք կարգեցաք եւ կարգելոց եմք հասարակ առ հասարակ զայնոսիկ: Եւ մանաւանդ բէ՝ ըստ անդառնալի հարկաւորութեան նոյնոյ Լուսահոգի Սուրբ Հայրապետին, որ հարկադրէ մեզ ղնել զհարկաւոր կանոնս Նորաշէն քաղաքին Նախիջեւանայ ըստ նախնի օրինի Հայաստանեայցս Սուրբ Եկեղեցւոյ, եւ երիւք կոնդակօք զրէ հասարակութեան նոցա բէ՝ զոր ինչ կանոն ղնէ որդին մեր Յովսէփ Արքեպիսկոպոսն, ընկալարոք իբրեւ իմենչ եղեալ: Ուստի աւանդեմ զայս հոգեւոր դատարանիդ մերոյ եւ Աստուածասէր բարեպաշտութեան հպարակ քահանայիցդ եւ ժողովրդոցդ: Ընկալարոք սիրով իբարեկարգութիւն քաղաքի ձերոյ, եւ պահեցէք հաստատուն առ յապայսն իհաստատութիւն եկեղեցեաց ձերոց: Զայսմանէ հարկ է տեսանել եւ իկանոնգիրքս, որ իկանոնս առաքելոց, զոր իձեռն Կղեմայ. գլուխս ԼԱ, ԼԲ, եւ իբազում տեղիս:

Նուաստ Յովսէփ Արքեպիսկոպոս Ռուսաց երկրի ամենայն Հայոց Ազգին, եւ հիմնադիր քաղաքիս Նախիջեւանայ:

ԽՐԱՏԱԿԱՆ ԵՒ ԶՈՒՍՐՃԱԼԻ

Հ Ի Ն Ե Ի Ն Ո Ր Պ Ա Տ Մ Ո Ւ Թ Ի Ի Ն Ք

* Այն ժամանակներն որ Կոստանդին Փաւլովիչ կայսրեղբայրը Լեհաստանի փոխարքայ էր, Վարշաւի մէջ կգտնուէր Սուլթանի ահմադ Երեւելի գերասանը որ քիչ մը խում սիրող էր: Օր մը երբոր սա փողոցին մէջ երեքտըկելով կբաւէր տեսաւ որ կայսրեղ-

բայրը դիմացէն կուգայ, իսկոյն ոյժ ու սիրտ մէկ ըրաւ ինքզինքը ժողվըտեց ու զինուորի պէս ձիգ կայնած բարեւ տուաւ իշխանին: Մօտեցաւ իշխանը գերասանին, զարկաւ անոր ուսին ու հարցուց թէ «Այսօր ինչ գեր կը խաղաս»: Իսկոյն վրայ բերաւ գերասանը

*

թէ «Վսեմափառ Տէր, պատկառանքէս ըզգաստ մարդու դեր կխաղամ» :

— Փափագելի չէ արդեօք որ ժամանակիս ինքնահաւանութեամբ արբեցող մարդիկը գոնէ երբեմն գոնէ առ պատկառանաց խոնարհամիտ մարդու դեր խաղային :

* Տէօպլէր անունով Գերմանացի աճաւորարին (օգգասպահին) ըսաւ օր մը կամակոր մարդուն մէկը «Ես քու ձեռնածուծութիւններուդ չեմ հաւնիր. Պոսկոն շատ աւելի լաւ բաներ կընէր ու աւելի վարպետութեամբ» : Նեղացաւ Տէօպլէր դիմացինին տմարդութեանը վրայ եւ պատասխանեց. «Այդպէս է ուրեմն ես ցուցընեմքեզի որ ես ալ հասարակ ձեռնածու չեմ, ահա ես քեզի ապտակ մը կըզարնեմ եւ ցաւը սա հեռուն կեցող սպասաւորը կիմանայ» : Եւ յիրաւի ապտակ մը իջեցուց սաստիկ ուժով, եւ անդին կեցող արթուն սպասաւորը մէկէնիմէկ ձեռքը երեսին տարաւ ու իբր թէ ցաւէն ճըլաց : Բայց ապտակ ուտողը բաւական չխաբուեցաւ, դարձաւ ըսաւ Տէօպլէրին թէ «Ահա այս բանն ալ աղէկ չըրիր, վասն զի ցաւը միայն սպասաւորը չիմացաւ, հապա ես ալ» :

— Ի՞նչ դժուար բան է կամակոր մարդկանց մարդու յարգ ճանչցընելը, թէ եւ ապտակով ու թուքովմուրով :

* Օր մը մէկ քանի հարուստ խաթուններ մեծ սեղանի մը վրայ ճաշի նստած լինելով՝ երբոր պողոյ ժամանակը կուգայ եւ խաղող կըթնեն, խաթունին մէկը երկու մատին ծայրերովը պզտիկ կուզ մը ձեռքը առած՝ կոտորուելով կփրցնէր հատիկներն ու բերանը կընէր : Ինքն ալ շատ հաւնելով իւր ըրած

քաղաքավարութեանը, կդառնայ կհարցընէ իւր սպասաւորին որ արեւեւքէն եկող խեղճ գեղացի մըն է եղեր. «Կրպոյ, ձեր երկիրը խաղողը ընտօր կուտին. — Ընտօր որ համանք անցած օրը մաղաղային մէջ կուտէիր, խաթուն» կըսէ ծառան եւ խաղք կընէ իւր խաթունին տմարդութիւնը :

— Կեղծաւորութեան գոնէ երբեմն խայտառակուիլը շատ զուարճալի է :

* Կրտեն թէ ատենով քարոզչին մէկը սովորութիւն ունի եղեր իւր պատմութիւններուն մէջ շատ չափազանց օրինակներ ու հրաշալի խելքէ դուրս գիպուածներ պատմելու : Վերջապէս ինքն ալ կտեսնէ որ ժողովուրդները կսկսին պատմած բաներուն չհաւատալ. կապսպրէ իւր սպասաւորին որ «Այսուհետեւ եթէ յանկարծ չափազանց բան մը ըսեմ, դուն կամացուկ մը հագուստիս ծայրէն քաշէ» : Անգամ մը քարոզին ժամանակը կպտտմէ թէ այս ինչ քաղաքին քովը անապատին մէջ օձ մը տեսեր է 160 կանգուն երկայնութեամբ . . . սպասաւորը իսկոյն հագուստին ծայրէն կքաշէ : «160 ըսենք շատ կլինի, կըսէ, 100 կանգուն էր երկայնութիւնը» . . . Սպասաւորը դարձեալ կքաշէ : «Թող 100 չլինի 60 կանգուն թող լինի» . . . Սպասաւորը նորէն կքաշէ : «Հեկէ 23 կանգուն կար ու կար երկայնութիւնը» . . . Սպասաւորը նորէն կքաշէ : Քարոզիչը չդիմանար կդառնայ կկանչէ սպասաւորին երեսին թէ «Ծօ՛, թշուառական մէկ խարըշ էր պօյը ըսէ վերջացուր» :

— Մեծախօս մարդը ճշմարտութեան թըշնամի է. լաւ կհամարի ամենեւին չխօսիլ՝ քան թէ սուտ մը կամ չափազանցութիւն մը չըսել :